

eszköz-igény-gyártásának egy része a régióba csoportosítható, úgy a kereskedelmi és piaci magatartás negatív hatása is csökkenthető.

4.5. A napenergia helyi gazdaságfejlesztésben betöltött szerepe

A megújuló energetikai fejlesztések többsége valamilyen helyi probléma felismeréséből (a helyi lakosoknak nincs pénzük gázzal kifűteni a házaikat, a helyi közösségnek nincs elegendő forrása szennyvízkezelőt létesíteni stb.) és az azokra adott, jó esetben a helyi fejlesztések koncepciójához igazodóan a helyi potenciálhoz, a helyi erőforrásokhoz és igényekhez, valamint a helyi tudáshoz illeszkedő, alulról építkező válaszokat jelenti. Ha jól működik a fejlesztési célok meghatározása, azok mindenképp a helyi igényekhez (problémákhoz) és a helyi erőforrásokhoz (és nem a kiírt pályázatokhoz) igazodnak. A napenergia kisebb vagy nagyobb mértékben, de a legtöbb térségben kiaknázható helyi erőforrásnak számít. Kevés régió rendelkezik azonban olyan potenciállal, ami a kizárólagosan vagy hangsúlyosan napenergiára alapozott beruházásokat tenne lehetővé (Nevada, Andalúzia). Sokkal jellemzőbb a napenergetikai beruházások kiegészítő jellege vagy egy-egy regionális energiaellátó rendszer, vagy a fenntarthatóságot középpontba állító komplex helyi fejlesztések részeként. Ezek viszont egyre elterjedtebbek. Egy részüket az uniós és nemzeti támogatáspolitikák hívták életre, de számos jó példa található nemzetközi szinten a fokozatosan egymásra épülő és egyúttal a fenntarthatósági szempontokat középpontba állító, hosszú távon önellátó, a helyi erőforrásokra és adottságokra építő fejlesztési lépéseket koncentráló lokális, regionális fejlesztésekre.

Egy-egy megújuló energetikára alapozott helyi vagy regionális gazdaságfejlesztési kezdeményezés elindításához és sikeres kivitelezéséhez szükséges a helyi szereplők részvételi hajlandósága, együttműködése, közös gondolkodása is, egészen a fogyasztókig bezárólag, akik

- hajlandóak egy megújuló energetikára alapozott közösségi kezdeményezéshez kapcsolódni, és ehhez a szükséges saját költségeket állni (pl. távfűtésre csatlakozás vagy esővízgyűjtő kialakítása stb.) vagy a saját erőfeszítéseket megtenni (pl. komposztáló készítése, hulladék szelektív gyűjtése stb.);
- képesek befektetésként tekinteni a megújuló energetikára (pl. Wilpoldsried első szélerőműve magánszemélyek beruházásaként létesült);
- életmódot tudnak váltani (pl. Gyűrűfű, Visnyeszéplak stb. ökofaluukba csak gyökeres életmódváltás mellett lehet kiköltözni, de egy nem ökofalu-konceptió is igényli a korábbi rossz szokások elhagyását);
- ismerik és éppen ezért képesek megőrizni és kihasználni a helyi erőforrásokat, és azokhoz illeszkedő, tehát öfenntartó helyi kezdeményezések mögé állnak.

4.6. Támogatáspolitikai

A gazdasági fenntarthatósági szemlélet ma még rendkívül fontos egy-egy fotovoltaikus rendszer telepítésénél, hiszen rövid távú megtérülésről ezeknél a beruházásoknál nem beszélhetünk. Ez megfigyelhető a lakossági napelem-beruházásoknál és a közösségi vagy részben közösségi pénzből finanszírozott naperóműveknél is. Különösen igaz ez azokban az országokban, ahol a zöldenergia-előállítás nem, csak a beruházások létesítése élvez támogatást. A beruházásokhoz adott támogatások ráadásul visszaszorulóban vannak egyrészt a támogatáspolitikai feltárt hiányosságai (pl. Csehországban jórészt „energiabárók” fölötték le az állami megújuló energetikai beruházási támogatásokat [MTI 2013]), másrészt az EU azon törekvése miatt, hogy a szabad verseny feltételeit a lehető legtöbb ágazatban biztosítsák.

Részben a fenti politikai szándék miatt nincs egységes zöldenergia-ösztönzési rendszer az EU országokban sem (2. táblázat). (Részletesebben lásd a 10. fejezetben.)

2. táblázat: Zöldenergia támogatási rendszerek az EU-ban, 2011

Rendszer	Ország
Fix	Ausztria, Bulgária, Ciprus, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Németország, Portugália, Szlovákia
Prémium	Dánia, Hollandia
Zöldbizonyítvány	Belgium, Lengyelország, Románia, Svédország
Adókedvezmény	Málta
Fix + prémium	Csehország, Spanyolország, Szlovénia
Fix + zöldbizonyítvány	Nagy-Britannia, Olaszország

Forrás: Az ING 2011-es felmérése alapján HVG 2011.

Ha számba vesszük az egyes országok megújuló energia használatát támogató eszközöket, akkor a beruházás támogatása mellett (amelynek megléte, mértéke, kombinálása más támogatási eszközökkel szintén országonként eltérő,) az alábbi támogatás-típusokkal találkozhatunk.

A fix átvételi ár meghatározása a leggyakoribb módszer, itt-ott prémiumárral és zöldbizonyítvánnyal kombináltan. A garantált átvételi áras támogatási rendszerrel viszont az a legfőbb gond, hogy piactorzító hatása van, és végső soron az energiaszektorban adott támogatást a fogyasztókkal, az adófizetőkkel fizeteti ki a rendszer. A Csehországban évtizedhosszan garantált fix, magas ár (melyet később korrigáltak) vezetett oda, hogy közel két gigawattnyi fotovillamos kvóta került kiosz-

tásra, az erőműberuházások elindultak, azonban a magas fix átvételi ár begyűrűzött a fogyasztói árakba, annak jelentősebb emelkedéséhez vezetett.¹³

A prémiumfizetés ösztönzőleg hathat egy minimális átvételi zöldenergia-ár meghatározása mellett is, és kevésbé rugaszkodik el a tényleges piaci ártól l. a dán aukciós eljárás során (a legkisebb prémiumigényű ajánlattevő nyer) (HVG 2011).

„A zöldbizonyítvány-rendszer az ellátási lánc valamely elemére (például fogyasztás, elosztás) kivetett kötelezettségen alapul, amelynek értelmében a teljes villamosenergia-felhasználás bizonyos hányadának megújuló erőforrásokon nyugvó termelésből kell származnia. A kötelezettség teljesítésének igazolásához szükséges a zöldbizonyítvány.” (HVG 2011). Ezeknek a zöldbizonyítványoknak aztán kialakul egy másodlagos kereskedelmi rendszere is (mint ahogy a CO₂ kvótáknak is), ami drágíthatja a rendszer működtetését.

Az áfatámogatás a beruházások áfájának elengedését jelenti. 2013-ban például ilyet vezetett be először a napkollektorokra, majd a nagyerőművi napelemes rendszerekre is Brazília. Az állam tehát a beruházásokat nem csak közvetlen támogatással, hanem adókedvezménnyel is támogathatja.¹⁴

Tovább nehezíti a garantált átvételi rendszertől való elszakadást a kisebb erőművek létesítésének hatalmas kockázati felára, ami gyakorlatilag ellehetetlenítheti ezeket a beruházásokat, így nem véletlen, hogy sok nemzeti szabályozás elkülönülten kezeli ezeket a kiserőműveket (Magyarország, Nagy-Britannia, Olaszország). Ugyanakkor ezek a kiserőművek képezhetik az alapját az alulról építkező, megújuló energiára alapozó helyi gazdaságfejlesztésnek.

¹³ Ipacs A.: Zöld támogatási rendszerek – <http://meltanyossag.hu/node/3329>

¹⁴ <http://www.photon.info/newsletter/document/82977.pdf>